

В. О. САВЧЕНКО

*Віктор Олександрович Савченко, кандидат юридичних наук, доцент, науковий співробітник Оксфордського університету, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна**

ORCID: 0000-0001-7104-3559

ПРОБЛЕМАТИКА АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ОБ'ЄКТИ, СТВОРЕНІ ТВАРИНАМИ

Постановка проблеми. Право інтелектуальної власності чітко визначає суб'єктів авторського права, спираючись на ускладнену правову доктрину. Проте розвиток суспільства та науки, зміна світосприйняття та еволюція парадигми розвитку цивілізації породжує нові виклики та необхідність оновлення науки та практики у сфері права інтелектуальної власності. Створення об'єктів авторського права тваринами потребує перегляду усталеної концепції правосуб'єктності та її актуалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика авторського права широко досліджувалась наукою цивільного права, але можливість визнання тварини автором об'єкта права інтелектуальної власності не зазнала детального аналізу. Окремим питанням цієї тематики приділяли увагу В. Іващенко, Ю. Проїдак, І. Фріман, Є. Фріман, В. Листівірш, К. Голубев, Е. Вассерман, Т. Зенталл, К. Домінгес, К. Фуджіта, Д. Бло, П. Бло, В. Робертс, К. Ченг, Дж. Д. Деліус, Дж. А. Деліус, Ф. Де Ваал, Дж. Дезмонд, С. Бойзен, Г. Бернтсон, Дж. Прентіс, А. Целлер, М. Інгліш, Г. Каплан, Л. Роджерс, Л. Самілік, Л. Корбут та ін.

Формулювання мети статті. Обґрунтувати можливість визнання тварини автором об'єкта права інтелектуальної власності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Право було створене людиною, відобразивши її волю та інтереси. Людство стало самопроголошеним єдиним творцем правових норм і носієм прав. Керуючись агресивним, домінантним ставленням до навколишнього світу, людина анексувала тваринний світ, проголосивши себе виключною учасницею правовідносин. Логічно, що людина може регулювати правовідносини в межах свого біологічного виду, але ми нівелюємо правоздатність інших живих істот, надаючи їм статусу об'єктів прав. Люди вступають у правовідносини, керуючись власними правовими нормами та поширюючи їх дію на природу (тварин, природні ресурси), не звертаючи уваги на закони природи. Аналогічно й тварини живуть за власними правилами та законами, не звертаючи уваги на норми, створені людьми. Проте, якщо тварини не намагаються поширити свої «правила», ми, навпаки, визнаємо лише власну домінанту. Фактично людина використовує політику анексії територій та підкорення інших живих істот, нав'язуючи власні правила та норми. Зазначене породжує велику кількість колізійних питань, зокрема у сфері визнання авторства та розподілу прав інтелектуальної власності. Тож постає питання про підстави проголошення неможливості тварин бути суб'єктами авторського права.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) чітко визначає, що автором твору може бути лише фізична особа, яка своєю творчою діяльністю створила твір (ч. 1 ст. 1)¹. Саме автор є первинним суб'єктом авторського права та носієм особистих немайнових прав. Носіями майнових авторських прав також можуть бути й інші фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону (ст. 5 Закону). Юридична особа може бути суб'єктом авторського права, але через відсутність у неї власного інтелекту вона позбавлена можливості бути творцем (автором). У цьому вбачаємо спробу законодавця визнати, що носіями авторського права можуть бути не лише люди. Але у випадку з юридичною особою правосуб'єктність все одно залишається в абсолютній монополії *homo sapiens*, адже юридична особа є об'єднанням фізичних осіб та відображає їх колективну волю та інтелект.

В. Іващенко, Ю. Проїдак, І. Фріман та Є. Фріман узагальнюють фактичний склад, без якого не виникає суб'єкт авторського права: 1) творча робота автора щодо створення твору; 2) наявність певного автора, що створював твір, чи декількох співавторів чи групи авторів, умовно об'єднаних в авторському праві поняттям «юридична особа»; 3) визнання законом наявності авторських прав за суб'єктом, що відповідають встановленим законом вимогам².

Невизнання автором тварини має виходити з невідповідності зазначеним вище умовам. Це зумовлює необхідність перевірки цього твердження.

Можливість бути автором твору передбачає наявність творчої, інтелектуальної діяльності. Твір – оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі (ч. 56 ст. 1 Закону). Тобто твір є зовнішнім виразом інтелектуальної діяльності.

У широкому значенні, інтелект – це здатність розуміти й мислити³. Етимологія цього слова походить від *intellectus*, *intellegere*, що означає розуміти, бути розумним⁴. Це дає можливість припустити, що інтелектуальна діяльність пов'язана з усвідомленням. Проте така позиція не актуальна для авторського права, адже авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми (письмової, речової, електронної (цифрової) тощо) (ч. 1 ст. 9 Закону). Тобто усвідомлення власних дій не є умовою для виникнення авторського права. Підтвердженням цього є численні приклади створення творів у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або, навіть перебуваючи, уві сні. Серед найбільш відомих письменників, які займалися творчою діяльністю у стані алкогольного сп'яніння, можна зазначити Х. Томпсона, Р. Чендлера, О. Генрі, Е. По, В. Фолкнера, Ч. Буковські, Ф. Фіцджеральда, Е. Хемінгуей та ін.⁵ Отже, у контексті авторського права, інтелектуальна діяльність не обов'язково пов'язана з усвідомленням власних дій. Це означає, що й на тварину не може поширюватись вимога про усвідомлення власних дій під час творчої діяльності.

К. Голубев виділяє такі етапи інтелектуальної діяльності: 1) спостереження – отримання даних та інформації; 2) вироблення пропозицій, заснованих на знаннях; 3) відбір і перевірка найбільш прийнятних пропозицій; 4) запам'ятовування – перетворення даних в інформацію та створення нових елементів знань; 5) знаходження абстракцій – побудова штучних об'єктів, що представляють групу реальних об'єктів, зображення типових ознак груп⁶. Проте запропонована сепарація також не працює у разі неусвідомленого процесу творчості. Але нижче ми продемонструємо, що навіть зазначені етапи інтелектуальної діяльності доступні для тварини.

Зазначене дає змогу припустити, що набуття статусу автора не завжди пов'язане з інтелектуальною діяльністю, або слід визнати, що інтелектуальна діяльність не обов'язково потребує усвідомлення своїх дій. Визнання першої пропозиції правильною потребуватиме внесення відповідних змін до нормативної дефініції «твір», скасувавши акцент на інтелектуальній діяльності.

Якщо ми говоримо, що для можливості бути автором твору необхідна інтелектуальна та творча діяльність, то ця умова не є підставою для нівелювання статусу тварини як митця. У дослідженні «Порівняльне пізнання: експериментальні дослідження інтелекту тварин» доведено, що тварини мають інтелект і здатність до творчості⁷. Наведемо декілька прикладів.

Тварини здатні до абстрактного мислення та сприйняття ілюзій⁸. Так, мавпи розуміють горизонтально-вертикальну ілюзію, в якій вертикальні лінії сприймаються як довші, ніж горизонтальні лінії такої ж довжини⁹. Навіть голуби показали гарні результати в цьому питанні, якщо лінії були паралельні або якщо довша була розташована ближче до вершини¹⁰. В. Робертс доводить, що тварини активно використовують пам'ять та навіть можуть передбачати та прогнозувати майбутні події¹¹. А здатність до навігації, аналізу та наявність сервомеханізмів визначення місця проявляється вже у мурах, бджіл, крабів та павуків¹². Загалом, Х. Деліус та Ю. Деліус обгрунтовано доводять наявність інтелекту у тварин та їх здатність до навчання та розвитку і роблять висновок, що когнітивні здібності деяких сучасних тварин відображають деякі філогенетичні передумови інтелектуальної поведінки людини¹³.

Погоджуючись з тим, що тварини мають інтелект, необхідно визначити, чи можуть вони використовувати його для творчої діяльності. У контексті цього питання слід одразу розмежувати творчу діяльність тварин за участю людини та без її втручання.

Перший варіант характеризується тим, що тварини можуть брати участь у творчій діяльності як інструмент людини та як учасник процесу («співавтор»). Наприклад, коли слон малює пензлем картину, він використовується як інструмент людини. Щоб навчити слона рухати пензлем, створюючи візерунки штрихів, які ми розпізнаємо як квіти, дерева чи навіть слона, махаючи використовують болючі штирі, щоб направляти рухи слона і якщо слон малює неправильно, його б'ють або гаком, або фізично вдарають по голові чи хоботу¹⁴. У цьому випадку слон є лише інструментом у руках людини, яка, через жорстоке ставлення, примушує тварину виконувати її накази. У цьому випадку можна казати, що автором твору є людина, яка керує діями слона. І хоча з етичної точки зору це є жорстоким поводженням з твариною, з позиції права, митцем виступає фізична особа. Д. Морріс, намагаючись визначити здатність слона до творчої діяльності, дійшов висновку, що картини, які той малював, створювались не за його власним бажанням і не спирались на індивідуальні творчі таланти¹⁵. Підтвердженням цього є відсутність випадків, коли б слони малювали без участі людини, навіть після того, як їх навчили цьому.

Іншим прикладом слугує відомий художник Л. Ганка, який розташовує власні картини у вулику медоносних бджіл, після чого вони створюють стільники на його малюнках¹⁶. У цьому випадку важко говорити про інтелектуальну та творчу діяльність бджіл, інстинкти яких використовуються митцем лише як інструмент.

Більш актуальною у контексті нашого дослідження вважаємо творчу діяльність тварин без участі людини. Франс де Ваал досліджував гнізда диких птахів і дійшов висновку, що вони є доказом протоестетичного вираження. Він зазначає, що самці лісових птахів будують вигадливі гнізда, прикрашаючи входи різнокольоровими предметами, ягодами та квітами, які вони впорядковують і переставляють, аналізуючи візерунки на відстані, а потім знову прилітають, щоб рухати пелюстки, доки композиція не стане потрібною, намагаючись

привабити самку¹⁷. Більше того, при народженні птахи не вміють співати та мають навчатися цьому протягом життя, фактично засвоюючи нову творчу навичку¹⁸.

Інші дослідники доводять, що шимпанзе займаються малюванням як творчою діяльністю без навчання та участі людини¹⁹. Підтверджуючи зазначене, А. Целлер доводить: шимпанзе, як і інші людиноподібні мавпи, прагнуть до кращого поєднання кольорів при малюванні, але вони досить буйні у вираженні своїх ідей, порушуючи межі сторінки, однак вони контролюють розташування кольорів (правило третин) і використовують складні візерунки, такі як хрест²⁰.

Існує велика кількість інших досліджень і прикладів, але слід констатувати, що тварини мають інтелект і творчі здібності, хоча вони й відрізняються від аналогічних у людей. З урахування цього ми робимо висновок, що тварина може бути суб'єктом авторського права з огляду на умову про творчу роботу автора щодо створення твору.

Другою умовою такої правосуб'єктності є наявність певного автора, що створював твір, чи декількох співавторів чи групи авторів. З огляду на зазначене, бачимо, що тварина може створювати твір, а отже, бути автором *de facto*. Оскільки тварина не може визнаватися автором за законом, авторські права отримує її власник. І хоча останній може не називати себе автором твору, він розпоряджається майновими та немайновими правами на твір. Відомий випадок про свиню Пігкассо яскраво підтверджує це твердження. Ця історія полягає в тому, що Д. Лефсон навчила порося малювати абстрактні експресіоністські картини, використовуючи метод позитивного підкріплення. Одна з картин свині Пігкассо була продана у 2021 році за 20 тисяч фунтів стерлінгів та стала найдорожчою картинною, написаною твариною²¹. У цьому випадку бачимо, що особисті немайнові права були збережені за твариною (автором назване порося), а майновими правами розпорядився власник тварини. Проте, навіть якби Д. Лефсон привласнила авторство картини, це не порушувало б право інтелектуальної власності, через юридичне визнання її автором. Фактично ми застосовуємо схему, що тварина є механізмом, інструментом для творчої діяльності, в межах свого статусу як об'єкта прав. І хоча людина може не брати жодної участі у процесі створення твору твариною, вона все одно отримує всі майнові та немайнові права автора. Тут постає питання про дотримання в цьому випадку принципів справедливості, добросовісності та розумності. Якби власник тварини продав таку картину, зазначивши себе автором, це не можна було б кваліфікувати як оману. Хоча людина реально не створювала твір, вона визнається автором просто через свій правовий та біологічний статус. Аналогічні приклади є щодо картин, створених кроликами²², дельфінами²³, білугами²⁴, слонами²⁵, ослами²⁶ та іншими тваринами.

Окреслена умова правосуб'єктності прямо пов'язана з вимогою про визнання законом наявності авторських прав за суб'єктом, що відповідають встановленим законом вимогам. Отже, ця умова залишається єдиною реальною підставою неможливості визнання тварини автором. Така позиція ґрунтується на визначенні суб'єкта цивільного права та учасника правовідносин. Л. Самілик і Л. Корбут узагальнюють ці дефініції: 1) суб'єктом цивільного права є людина або організація, за якими держава визначає окремі права й інтереси; 2) учасником цивільних правовідносин є реальний суб'єкт права, який користується цивільною правосуб'єктністю у формі особи²⁷.

Вважаємо, що неможливість тварини бути носієм авторських прав пов'язана з тим, що наділення її реальними правами передбачає надання можливостей для їх реалізації, що ґрунтується на вільному волевиявленні та свободі волі, тлумачення яких було б проблематичним. Проте, якщо ми апелюємо до проблематики розпорядження своїми правами, то можна застосувати аналогію з правосуб'єктністю малолітньої дитини, яка реалізує певні свої права через законних представників. Але малолітня особа може мати авторські права, що викликає питання про підстави невизнання тварини автором за аналогією з дитиною. З урахуванням цього логічним вважається наділити тварину обмеженою правосуб'єктністю. У контексті авторського права можна захистити немайнові права тварини як автора, визнаючи її творцем. Розпорядження майновими правами автора може здійснювати власник тварини, але з урахуванням її інтересів. Ми не пропонуємо занурюватися у проблематику дослідження інтересів тварини, але можна спиратися на вже існуючі наукові концепції та практику. М. Павіс пропонує використовувати в цьому випадку форму захисту *sui generis*, проголошувати тварину автором і використовувати частину прибутку для придбання їй їжі, покращення умов проживання тощо²⁸. У випадку створення твору твариною та людиною логічною буде конструкція співавторства, а не агресивне визнання тварини інструментом та об'єктом прав. У такому випадку доцільно використовувати механізми розподілу авторських прав (і відповідно, отриманих майнових благ, коштів) у пропорційності до рівня особистого внеску співавтора, визначення якого можливе шляхом проведення експертизи.

Невизнання тварини суб'єктом авторського права породжує правові проблеми. Одним із прикладів є відомий випадок про «Мавпяче селфі».

Фотограф Слейтер, прийняв творчі рішення, такі як вибір об'єктива, плівки, експозиції, фотокамери. Підготовлений фотоапарат він розташував у задалегідь обраному місці в індонезійському лісі та залишив там. Згодом мавпа Наруто підійшла до фотокамери та натиснула на кнопку, зробивши селфі²⁹. Правова проблема полягала в тому, що суд не визнав авторського права фотографа, адже не він натиснув на кнопку. Мавпа також не могла бути автором через відсутність правосуб'єктності. Отже, у випадках, аналогічних до «мавпячого селфі», твір не матиме автора.

Цікаво, що в законодавстві такі випадки взагалі не врегульовані, що породжує правову прогалину. Близьким до цієї ситуації є лише сирітський твір, сирітський об'єкт суміжних прав – оприлюднений в Україні твір, фонограма, відеограма (у тому числі що входить до складу аудіовізуального твору або іншої фоно-

грами, відеограми), зафіксоване виконання, щодо яких жоден із суб'єктів майнових прав за результатами ретельного пошуку не ідентифікований, а в разі ідентифікації такого суб'єкта (включаючи об'єкти, оприлюднені анонімно чи під псевдонімом) – його місцезнаходження не встановлене (ч. 51 ст. 1 Закону). Але навіть у цьому випадку йдеться лише про майнові права, не вирішуючи питання немайнових прав. Отже, законодавчо не врегульована проблематика авторських прав на твір, автори якого невідомі або відсутні. Можна припустити, що законодавець виходив з того, що не може існувати твір без автора. Це визнається логічним, але в ситуації з тваринним мистецтвом породжує штучну колізію. Єдиним рішенням у таких випадках буде застосування аналогії до норм про безхазяйну річ (ст. 355 Цивільного кодексу України)³⁰ та відумерлу спадщину (ст. 1277 ЦК України).

Висновки. Проведений аналіз дає підстави зробити висновок про необхідність реформування чинного законодавства для перегляду правового статусу тварин. Окремої актуальності це питання набуває в сфері права інтелектуальної власності та можливості визнання тварини автором твору.

Дослідивши фактичний склад, без якого не виникає суб'єкт авторського права, вважаємо, що тварина може здійснювати творчу та інтелектуальну діяльність щодо створення твору та бути фактичним автором. Проте *de jure* правосуб'єктність тварини виключена, через що вона не може бути носієм авторських прав. Ми вважаємо, що неможливість визнання тварини автором твору ґрунтується на штучних правових нормах і застарілих наукових позиціях, що зумовлює необхідність удосконалення чинного законодавства. Сьогодні вже важко навести аргументи на користь невизнання авторства за твариною, а продовження застарілих парадигм створює нові виклики для правової науки та практики. Зокрема, окремого дослідження потребує проблематика авторських прав на об'єкти, створені штучним інтелектом, який також визнається інструментом та не є суб'єктом авторського права, хоча й створює твори майже без участі людини.

¹ Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX станом на 15 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 31.05.2023).

² Авторське право: навчальний посібник / В. Іващенко та ін. Дніпро: Акцент ПП., 2021. 141 с. С. 11.

³ Intellect. *Cambridge Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/intellect> (date of access: 31.05.2023).

⁴ Definition of Intellect. *Dictionary by Merriam-Webster*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/intellect> (date of access: 31.05.2023).

⁵ Listverse W. Top 15 great alcoholic. *Listverse*. URL: <https://listverse.com/2008/01/22/top-15-great-alcoholic-writers/> (date of access: 31.05.2023).

⁶ Golubev K. Intellectual activity, knowledge, information, data... an attempt to define it in an applicable way. *intellect modelling discussion paper*. Kiev: General Knowledge Machine Research Group, 2018. 10 p. (Preprint). URL: <https://doi.org/0.13140/RG.2.2.25758.02881> (date of access: 30.05.2023).

⁷ Comparative cognition: experimental explorations of animal intelligence / ed. by E. A. Wasserman, T. R. Zentall. Oxford: Oxford University Press, 2009. 720 p. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195377804.001.0001> (date of access: 22.05.2023).

⁸ Fujita K. Seeing what is not there: illusion, completion, and spatiotemporal boundary formation in comparative perspective. *Comparative cognition experimental explorations of animal intelligence*. 2009. P. 29–52. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195377804.003.0003> (date of access: 31.05.2023).

⁹ Dominguez K. E. A study of visual illusions in the monkey. *The journal of genetic psychology*. 1954. Vol. 85, no. 1. P. 105–127. URL: <https://doi.org/10.1080/00221325.1954.10532865> (date of access: 31.05.2023).

¹⁰ Fujita K., Blough D. S., Blough P. M. Pigeons see the Ponzo illusion. *Animal learning & behavior*. 1991. Vol. 19, no. 3. P. 283–293. URL: <https://doi.org/10.3758/bf03197888> (date of access: 31.05.2023).

¹¹ Roberts W. A. The questions of temporal and spatial displacement in animal cognition. *Comparative cognition experimental explorations of animal intelligence*. 2009. P. 145–163. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195377804.003.0009> (date of access: 31.05.2023).

¹² Cheng K. Arthropod navigation: ants, bees, crabs, spiders finding their way. *Comparative cognition experimental explorations of animal intelligence*. 2009. P. 189–209. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195377804.003.0011> (date of access: 31.05.2023).

¹³ Delius J. D., Delius J. A. Intelligences and brains: an evolutionary bird's eye view. *Comparative cognition experimental explorations of animal intelligence*. 2009. P. 555–579. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195377804.003.0029> (date of access: 31.05.2023).

¹⁴ Good K. Painting elephants? Here's why making an elephant paint for entertainment is cruel, not cute. *One Green Planet*. URL: <https://www.onegreenplanet.org/animalsandnature/why-making-an-elephant-paint-is-cruel-not-cute/> (date of access: 31.05.2023).

¹⁵ Morris D. Can jumbo elephants really paint? Intrigued by stories, naturalist Desmond Morris set out to find the truth. *Mail Online*. URL: <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-1151283/Can-jumbo-elephants-really-paint-Intrigued-stories-naturalist-Desmond-Morris-set-truth.html> (date of access: 23.05.2023).

¹⁶ Abbey-Lambert K. Artist's honey bee project comes with A dire environmental warning. *HuffPost UK*. URL: https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/bee-art-ladislav-hanka_n_5926728 (date of access: 31.05.2023).

¹⁷ De Waal F. The ape and the sushi master: cultural reflections of A primatologist. New York: Basic Books, 2001. 464 p.

¹⁸ Desmond J. C. "Art" by animals, part 2. *Displaying death and animating life*. 2016. P. 200–226. URL: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226375519.003.0009> (date of access: 31.05.2023).

¹⁹ Boysen S. T., Berntson G. G., Prentice J. Simian scribbles: a reappraisal of drawing in the chimpanzee (pan troglodytes). *Journal of comparative psychology*. 1987. Vol. 101, no. 1. P. 82–89. URL: <https://doi.org/10.1037/0735-7036.101.1.82> (date of access: 31.05.2023).

- ²⁰ Zeller A. 'What's in a picture?' A comparison of drawings by apes and children. *Semiotica*. 2007. Vol. 2007, no. 166. URL: <https://doi.org/10.1515/sem.2007.056> (date of access: 31.05.2023).
- ²¹ Pig painter Piggasso's artwork sells for whopping £20,000, creates history. *WION*. URL: <https://www.wionews.com/world/pig-painter-piggassos-artwork-sells-for-whopping-ps20000-creates-history-438661> (date of access: 17.05.2023).
- ²² Talented little bunny creates beautiful works of art, all on his own!. *Jumble Joy*. URL: <https://www.jumblejoy.com/artist-bunny> (date of access: 23.05.2023).
- ²³ Sanchez F. Dolphin painting project. *Ghost Archive*. URL: https://ghostarchive.org/varchive/MI643k_qan4 (date of access: 31.05.2023).
- ²⁴ Beluga whales learn how to paint. *The Telegraph*. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/japan/10316869/Beluga-whales-learn-how-to-paint.html> (date of access: 31.05.2023).
- ²⁵ English M., Kaplan G., Rogers L. J. Is painting by elephants in zoos as enriching as we are led to believe? *Peer J*. 2014. Vol. 2. P. 471. URL: <https://doi.org/10.7717/peerj.471> (date of access: 31.05.2023).
- ²⁶ Grojnowski D. Aux commencements du rire moderne: l'esprit fumiste. Paris: J. Corti, 1997. 329 p.
- ²⁷ Самілик Л., Корбут Л. Співвідношення понять «суб'єкт права», «особа», «суб'єкт правовідносин», «учасник правовідносин». *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 89–93. С. 93.
- ²⁸ Pavis M. Has the Cat Got Your Copyright? The dilemma of animal-created works. *The IPKat*. URL: <https://ipkitten.blogspot.com/2019/07/has-cat-got-your-copyright-dilemma-of.html> (date of access: 28.05.2023).
- ²⁹ Slotkin J. 'Monkey selfie' lawsuit ends with settlement between PETA, photographer. *NPR*. URL: <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/09/12/550417823/-animal-rights-advocates-photographer-compromise-over-ownership-of-monkey-selfie> (date of access: 31.05.2023).
- ³⁰ Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV станом на 28 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 31.05.2023).

Резюме

Савченко В. О. Проблематика авторського права на об'єкти, створені тваринами.

У статті досліджується можливість визнання тварини автором об'єкта права інтелектуальної власності. Наголошується, що право інтелектуальної власності чітко визначає суб'єктів авторського права, але розвиток суспільства та еволюція світосприйняття породжує нові виклики й необхідність оновлення науки та практики у сфері права інтелектуальної власності. У дослідженні обґрунтовується необхідність реформування чинного законодавства для перегляду правового статусу тварин у сфері права інтелектуальної власності та можливості визнання тварини автором твору. Дослідивши фактичний склад, без якого не виникає суб'єкт авторського права, зроблено висновок, що тварина може здійснювати творчу та інтелектуальну діяльність щодо створення твору та бути фактичним автором. Доводиться, що неможливість визнання тварини автором твору ґрунтується на штучних правових обмеженнях.

Ключові слова: авторське право, автор, майнові та немайнові права, права тварин, об'єкти права інтелектуальної власності, цивільне право, співавторство, правовий статус тварин.

Summary

Viktor Savchenko. Issues of copyright on objects created by animals.

Justification of the possibility of recognising the animal as the author of the object of intellectual property law. The article explores the possibility of identifying an animal as the author of an object of intellectual property law. The author emphasises that intellectual property law clearly defines the subjects of copyright. Still, the development of society and the evolution of world perception creates new challenges and the need to update science and practice in intellectual property law. The author investigates the actual composition, without which the subject of copyright does not arise, and checks the possibility of animals meeting these requirements. The article proves that the provision of awareness of one's actions during creative activity cannot apply to an animal. The academic cites research that confirms the presence of intelligence and creativity in animals. The author emphasises that animals are capable of abstract thinking and perceiving illusions, using memory, predicting future events, learning and development. The academic investigates the correlation between the creative activity of animals with and without human intervention. The paper substantiates that sometimes an animal is used as a tool for creating works by a human. At the same time, the author proves that an animal can engage in creative activity without human participation. The researcher concluded that an animal could be the subject of copyright due to the condition of the author's creative work in creating the art. The paper proves that animals can develop a work of art to be a de facto author. The researcher demonstrates that although a human may not participate in creating a work by an animal, he still receives all property and non-property rights as an author. The article concludes that the impossibility of an animal being a copyright holder is because granting it fundamental rights involves providing opportunities for its realisation, which is based on free will and freedom of choice, the interpretation of which would be problematic. The author proposes to grant the animal a limited legal personality, similar to a minor. The author notes that the owner of the animal can dispose of the author's property rights, but taking into account its interests. The academic proposes to enshrine the possibility of granting the animal author's status in the law. In the case of creating a work by an animal and a human, the construction of co-authorship can be applied.

Key words: copyright, author, property and non-property rights, animal rights, objects of intellectual property rights, civil law, co-authorship, the legal status of animals.